

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตาม
หลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข
จังหวัดชลบุรี*

Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in Line with
Sappurisadhamma of People at Muangsaensuk Municipality,
Chonburi Province

นนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ

Nontchanankorn Faithet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: phithak25@gmail.com

๙๐-----๙๑

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาคุณลักษณะ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ปัญหา อุปสรรค คือ การกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองเข้าถึงได้ยาก ไม่สื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา และขาดการประสานงานกับชุมชน จึงควรวางแผนเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันปรับปรุงบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองให้เข้าถึงได้ง่ายสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้นำ; พึงประสงค์; สัปปุริสธรรม

* Received February 10, 2021; Revised February 20, 2021; Accepted February 28, 2021

Abstract

This article was to study Characteristics, to compare the people's opinions, to Study problem, obstacles and suggestions for the Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics in line with Sappurisdhamma Methodology was the mixed methods: Findings were as follows People's opinions Local Politicians' Desirable Leadership Characteristics was at high level. Based on different is not found to be different no aspect the research hypothesis. Problems and recommendations were that don't set the goals and operation guideline in the same direction, Local Politicians' Leadership personality is hard to communicate with, don't communicate problems directly and clearly and lack of communities coordination. Must promote righteous livelihood, must plan for activities to promote harmony in communities.

Keywords: Leadership Characteristics; Desirable; Sappurisdhamma

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย (วุฒิสาร ดันไชย 2548) การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นพื้นที่ทางการเมืองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการฝึกฝนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกิจการบ้านเมืองที่สามารถพัฒนาต่อไปเป็นพลเมืองที่แข็งแกร่งของประเทศไทยได้ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2552) อีกทั้งการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการฝึกฝนความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยเพราะการเมืองท้องถิ่นนั้นมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ โดยตัวแสดงทางการเมืองท้องถิ่นที่มีบทบาทหลัก คือพนักงานและหน่วยปฏิบัติการ

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมเช่นผู้นำชุมชนหรือบุคคลที่ได้รับการเคารพยกย่องจากสมาชิกชุมชน (อุดม ทุมโฆสิต, 2539)

ส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผู้นำทางการเมือง ซึ่งทำหน้าที่บริหารงานในส่วนงานท้องถิ่นต่าง ๆ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2535) เพราะถือเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนกระบวนการต่างๆ ให้ดำเนินต่อไปได้ โดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นผู้นำท้องถิ่นควรจะต้องมีคุณสมบัติคุณลักษณะ และภาวะผู้นำที่ดีที่พึงประสงค์เพื่อให้สามารถดำเนินการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งหากผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไร้ความสามารถในการบริหารงาน ไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ก็ จะไม่สามารถนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางเป้าหมายไว้ได้ ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการองค์กร การปล่อยให้เกิดช่องว่างในการทุจริตคอร์รัปชัน และความเสียหายกับองค์กรตามมาได้

ด้วยปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาในส่วนของคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์เป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในหัวข้อที่เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ จึงเลือกสัปปุริสธรรม คือ ธรรมของสัตบุรุษ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของคนดี หรือธรรมของผู้ได้รับการฝึกฝนมาแล้ว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2554) เหตุเพราะการบริหารราชการหรือการบริหารงาน หากปราศจากหลักธรรม อาจทำให้องค์กรปราศจากความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ เนื่องด้วยผู้นำที่มีคุณธรรมประจำใจ คือผู้นำที่เหมาะสมแก่การมอบอำนาจในการบริหารกิจการบ้านเมืองแทนประชาชนทั้งหลาย ซึ่งเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยอันทรงมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เพื่อประโยชน์ในการค้ำค้ำชูผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในอนาคตภายภาคหน้าต่อไป (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช(จวน อุฏฐายี), 2509)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณกำหนดการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 36,230 คน (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2562, ออนไลน์) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (สุรพล สุยะพรหม, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าความคิดเห็นมากที่สุดคือด้านการบริหารงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านการประสานงานชุมชน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความ

คิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรมของประชาชน ปัญหา พบว่า การกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ต้องปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ ทำให้ไม่มีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ข้อเสนอแนะ ต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความยืดหยุ่นในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น ปัญหาพบว่า บุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองเข้าถึงได้ยาก ไม่ค่อยกระตือรือร้นกับการทำงาน ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้เข้าถึงง่าย และเป็นมิตรต่อประชาชน ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นคนตื่นตัวอยู่เสมอ พร้อมรับฟังปัญหาจากประชาชน ปัญหา พบว่า ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ไม่สื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา มีการสื่อสารทางเดียวและขาดการมีส่วนร่วม ข้อเสนอแนะ ต้องสื่อสารปัญหาอย่างตรงไปตรงมา และพัฒนาการสื่อสารให้มีการปฏิสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน กับทั้งประชาชน ทั้งองค์กร และมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน ปัญหา พบว่า ขาดการประสานงานกับชุมชน เพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริง ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงนโยบายและรับทราบข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียกร้องสิ่งที่ต้องการ หรือแจ้งปัญหาที่ต้องการให้แก้ไขได้อย่างสะดวกสบาย และปลอดภัย

อภิปรายผลการวิจัย

คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านการประสานงานชุมชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

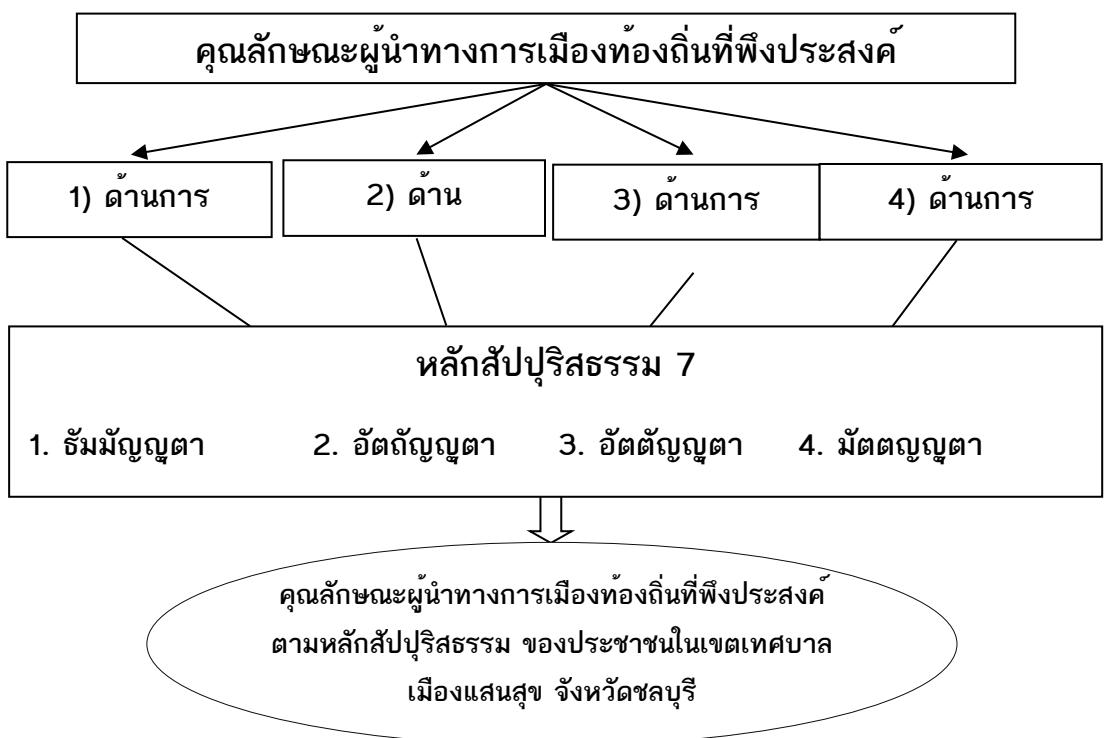
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ (2555) ได้วิจัยเรื่อง "ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่ดี จะต้องประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ 2) ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี 3) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานและอดทน 4) ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรม 5) ผู้บริหารต้องให้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 6) ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี 7) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 8) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร 9) ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา 10) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ 11) ผู้บริหารต้องรู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิริกจิโสภณ (2559) ได้วิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพะนิง จังหวัดนครศรีธรรมราช" พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหาร ส่วนด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อามาลินา มะสาเมาะ (2558) ได้วิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา" พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในลักษณะแผนภาพที่แสดงคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ 1 คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการสังเคราะห์งานวิจัย คือผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี

เพราะ เป็นสัตตบุรุษ เป็นผู้รู้แจ้งและฝึกฝนมาดีแล้ว เป็นผู้รู้เหตุ คือรู้นโยบายแนวทางการบริหารงาน รู้ผล สามารถวางแผนงานของตนให้ประสบความสำเร็จ รู้ตน คือรู้ความสามารถความถนัดและศักยภาพของตน รู้ประมาณ วางแผนการจัดการงบประมาณ และทรัพยากรของท้องถิ่นได้ดี รู้กาล เป็นผู้รู้กาลเทศะ เวลาใดควรออกนโยบายใด และวางแนวทางความสำคัญของการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ดี รู้บุคคล สามารถมอบหมายงานให้แก่บุคลากรในองค์กรตรงตามความรู้ความสามารถ และรู้ชุมชน สามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนได้ดี รู้แนวทางในการประสานงานกับชุมชนว่าควรประสานงานกับใครและรับรู้ปัญหาของชุมชนเพื่อนำมาวางนโยบายแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) มีนโยบายเพิ่มศักยภาพและฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

1.2) มีนโยบายจัดโครงการปฏิบัติธรรมประจำปีเพื่อเพิ่มศักยภาพทางจิตใจและอารมณ์ ควบคู่ศักยภาพการบริหารงาน

1.3) มีนโยบายให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทำงานร่วมกันกับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่น และชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

2.1) จัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพและฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ

2.2) จัดทำโครงการปฏิบัติธรรมประจำปีเพื่อเพิ่มศักยภาพทางจิตใจและอารมณ์ ควบคู่ศักยภาพการบริหารงาน

2.3) จัดทำโครงการบูรณาการร่วมกันระหว่างประชาชนในท้องถิ่นและผู้นำทางการเมืองเพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่น และชุมชน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรทำการวิจัยคุณลักษณะนักการเมืองที่ประสบความสำเร็จ ในราชอาณาจักรไทย

3.2) บทบาทของผู้นำชุมชน ในการสนับสนุนโครงการ "หมู่บ้านศีล 5" ในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในราชอาณาจักรไทย

3.3) บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น ประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลเมืองแสนสุข. (2562). สถิติประชากร. สืบค้น 16 เมษายน 2562, จาก <https://saensukcity.go.th/news/population-statistics.html>.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535). การปกครองท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

พระครูวิโรจน์โสภณ. (2559). ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอปากพะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 16 ขำระเพิ่มเติม ช่วงที่ 1/ยุดิ). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

วุฒิสาร ตันไชย. (2548). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี). (2509). "สัปปริสธรรม" หนังสือ อนุสรณ์เนื่องในโอกาสงานสถาปนากิจศพ นายชัย. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..

สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ. (2555). ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 29(2), 23-27.

สุรพล สุยะพรหม. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อามาตินา มะสาเมาะ. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- อุดม ทุมโหมจิต. (2550). การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่:บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของ ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.